

Gadamer polazi od Avgustinove analize unutrašnje i spoljašnje reči, kako bi postavio pitanje odnosa mišljenja i jezika, ali istovremeno uzima u obzir i Tomino učenje o inkarnaciji kako bi napravio razliku ljudske i božanske reči. Kod Akvinskog je još uvek, kao i kod Avgustina, po Gadameru, unutrašnja reč vezana za svoje ispoljenje. Naš razume ono što zna, ili što je njegov sadržaj, izražava unutrašnjom rečju, ali pri tome ona ukazuje na konačnost i diskurzivnost našeg razuma, jer on ne može jednim pogledom obuhvatiti celinu svog sadržaja, već mora uvek iz sebe izvesti i postaviti pred sebe samog samo momente vlastitog sadržaja. U tom pogledu je po Gadameru mišljenje svojversno “kazivanje samog sebe.” Rečju, nemoguće je izraziti sve ono što je u duši, kako to Avgustin neprestano ističe.

Gadamer postavlja pitanje ako se pod unutrašnjom rečju misli diskurzivnost ljudskog mišljenja kako je taj proces moguće misliti analogno kretanju božanske ličnosti? Kretanje unutrašnje reči po Gadameru Toma obrazlaže kao *emanatio intellectus*, dakle oslanjajući se na neoplatonizam, gde je emanacija slika izvora gde ono što iz izvora izvire nije nešto što time biva manje ili oskudnije u odnosu na Jedno kao načelo sveg emaniranja. Isto po Gadameru važi i za proisticanje Sin iz Oca, proisticanje koje nije platonovsko opadanja već povećanje bitka. Ljudsko mišljenje kao kretanje ili proces nema aristotelijanski oblik prelaza iz mogućnosti u delotvornost, već je kretanje iz jedne delotvornosti u drugu. Reč u tom pogledu nije nešto što sledi tek nakon što je izvršena spoznaja, već je sama reč izvršenje spoznaje. Rečju, reč je istovremena sa radom intelekta.

Međutim, postoji bitna razlika između božanske i ljudske reči. Sama misterija trojstva mora za ljudsko mišljenje ostati tajna i kao takva neshvatilja, gde, ističe Gadamer, ne pomaže bilo kakva analogija sa unutrašnjom rečju. Jer božanska misao koja spoznaje samu sebe ujedno spoznaje sve što jeste, Božija reč je reč